

Tarihin Üç Dönemine Referansla Alman Sosyal Refah Yaklaşımı: Kameralizm, Weimar Refah Devleti ve Ordoliberalizm

*German Social Welfare Approach through Reference to Three Periods of History:
Cameratism, Weimar Welfare State and Ordoliberalism*

Reyhan KARABABA¹

Article Info

Abstract

Article History:

Date Submitted: 02.01.2019

Date Accepted: 08.01.2019

Jel Classification:

N33,

N34,

P34

Keywords:

Welfare State,

Public Finance,

Social Policy,

Cameratism,

Ordoliberalism

Welfare state understanding of a country can be precisely delineated through reference to history shaping the relationship between state, market, society and family. Welfare capitalism considers families working-class and design social policies in this frame. Country-specific sociological and economic structure plays a role in the formation of social policies and public finance. For these reasons, German view of public finance, social welfare and policies from the 18th century to the present is discussed through three periods of history in which Cameralism, Weimar Welfare State and Ordoliberalism emerge. These periods are evaluated as the rings nested in each other of a system to reach a higher plane of capitalist achievement rather than chronological order of the events.

¹Araştırma Görevlisi, Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, reyhankarababa@hitit.edu.tr

Bir ülkenin refah devleti anlayışı devlet, piyasa, toplum ve aile arasındaki ilişkileri şekillendiren tarihsel arka planın betimlendiği bir çerçevede ifade edilebilir. Refah kapitalizmi aileyi daha çok işçi sınıfı olarak görmektedir ve sosyal politikaları bu anlayışa göre tasarlamaktadır. Sosyal politikaların oluşturulmasında ülkelere özgü sosyolojik ve iktisadi yapı birlikte rol oynamaktadır ve kamu maliyesini şekillendirmektedir. Bu gerekçelerle çalışmada, Almanya'nın 18. yüzyıldan günümüze toplumsal refaha ve sosyal politikalara bakışı Kameralizm, Weimar Refah Devleti ve Ordoliberalizmin ortaya çıktığı üç dönem olarak tartışılmakta ve Alman Refah Devleti Anlayışı mali yansımaları ile tanımlanmaktadır. Bu dönemler, kronolojik bir sıralamadan ziyade daha yüksek bir kapitalist başarı düzeyine ulaşabilmeyi hedefleyen bir sistemin iç içe geçmiş halkaları olarak değerlendirilmiştir.

GİRİŞ

Refah; genel sağlık, güvenlik ve mutluluk kavramlarını karşılar. Bu genel iyilik halini sağlamak devletin temel görevi iken refah devleti adında bir aygıtın icadı neden gerekmiştir? Güvenliği tehdit eden asli unsur dış mihraklardan kaynaklı değil de kapitalist anlayışın beslediği eşitsizlik midir? Bu konudaki kafa karışıklığına verilecek cevaplar nereden baktığınıza bağlıdır.

Liberaller ve toplumcu teoriler tarafından yapılan devlet tanımları arasındaki tartışmalı alanlar ihtiyaçlar, güvenlik ve özgürlük kavramlarına yoğunlaşmaktadır. Liberaller, toplumcu teorileri toplumsal ihtiyaçları en yüksek mertebeye koymaları nedeniyle eleştirirlerken; toplumcu teoriler, liberalleri ekonomik eşitsizliğin politik özgürlük üzerindeki etkisini ve tarih boyunca gerçekleşen sınıf çatışmalarını görmezden gelmekle eleştirmektedir (Barr, 2012: 58-59). Buradan hareketle, toplumun özgürleştirilmesi ve ihtiyaçları, sosyal adalet ve eşitliğin tesisi ile sağlanıyorsa toplumcu bir devletten bahsetmek mümkündür. Liberaller ise devletin gelirin yeniden dağılımı gibi eşitlikçi uygulamalarını bazı koşullar altında olağan karşılarlar. Özgürlükleri, piyasanın ve bireylerin özgürleştirilmesi olarak gören liberal devlet anlayışı toplumsal rahatsızlıkları dindiren bir yaklaşımı benimsiyorsa "Refah" takısını alacaktır. Peki, toplum ve piyasayı dengede tutan bir üçüncü yol var mıdır veya mümkün müdür? Hukuk, iktisat ve sosyal piyasa ekonomisi üzerine kurulu Alman modeli bu tartışmalara muhatap olarak gösterilmektedir fakat bu konumu şüphelidir. Çalışmada, Alman refah devletinin temel özellikleri ve konumu üzerine tarihsel perspektiften faydalanarak bir tartışma yürütülmektedir. Nitekim Gough'a (1978: 29) göre "refah devletinin

tarihi, zamanın sürekliliği ile ilgili bir dizi olaydan oluşmaktadır". Bu olaylar dizini toplumsal sınıflar arasındaki mücadelenin bir sonucudur ve mücadelede hangi sınıfın ne kadar muvaffak olduğu sosyal politikalara verilen önem ve kamu maliyesinde kendisini göstermektedir.

Özetle çalışma da köklü mali geleneğe sahip olan Almanya'nın devlet ve toplum arasında kurduğu bağ kamu maliyesi ve sosyal politika üzerinden; Kameralizm, Weimar Refah Devleti ve Ordoliberalizmin zuhur ettiği üç dönem olarak toplumsal refaha atıflarla tartışılmaktadır. Bu dönemler kesin başlangıç ve bitiş tarihlerinin olduğu değişim dönemlerini değil giderek derinleşen bir sistemin iç içe geçmiş parçalarını temsil eder.

1. Kameralizm ve Refah Anlayışı

Kamu maliyesinin gelişiminin ilk aşaması, açık amacı prensin hazinesini zenginleştirmek olan "Chrematistik" yaklaşımıdır. Sismondi "kâr bilimi" olarak tanımladığı bu anlayışın yerini "hanelerin ve devletin iyi kurallarına" bırakması gerektiğini savunur. Goldscheid, Sismondi'nin tezini, asıl olanının "mal ekonomisi değil, beşeri ekonomi" olduğu şeklinde formüle etmiştir (Oppenheimer, 1917: 206). "Chrematistik" para anlamına gelen "cherama" kökünden gelmektedir. Aristoteles chrematistik'in temellerini değiş tokuşu kolaylaştıran para ve ticaret üzerine kurmuştur. Oysa paranın biriktirilebilme özelliği de vardır ve bu özelliği parayı bir araç iken amaç haline dönüştürmektedir (Shefold, 2016:10). Prens hazinesinin muhafaza edildiği yer anlamına gelen Kamera kelimesi bu kökten türetilmiştir. Prens emlak ve gelirlerinin yönetimi siyaseti de Kameralizm adını almıştır (Koloğlu, 1969:37). Hem merkantilizmde, hem de merkantilizmin Alman versiyonu olarak tanımlanan Kameralizm de prensin hazinesini zenginleştirmek başlıca amaçlar arasındadır. Bununla birlikte, bu dönemdeki mali yapı için, "prens ile insanların genel iyilik durumu arasında bir bağlantı kurulmaya çalışılırsa bu oldukça tesadüfi veya zorlama bir yol" olurdu (Goldscheid, 1958: 203).

Kameralizmin toplumsal odağının gelişmesi ve akademik araştırmalara konu olması, 1727'de I. Friedrich Wilhelm'in Halle Üniversitesinde ekonomi, politika ve Kameral meseleler

adıyla bir kürsü açmasıyla başlar ve takiben Frankfurt/Oder Üniversitesinde bir kürsü açılır. Devlet çalışanları bu üniversitelerde öğrenim görerek, Kameral bilimler konusunda bilgi sahibi olmuşlardır (Tribe, 1984: 263). Halle Üniversitesindeki kürsünün başına getirilen Gasser 1729'da "Ekonomi Politikaları ve Kameral Bilimlere Giriş" (Einleitung Zu den Oeconomischen Politischen und Cameralwissenschaften) isimli ders kitabını kaleme almıştır. Gasser, ders kitabında hem kraliyet hem de hane halkı gelirlerinden bahsetmektedir. Bu bağlamda, bira fabrikalarının, değirmenlerin, bahçelerin özel bütçeleri ve gümrük programları ele alınmakta ve üretkenliğin nasıl arttırılacağına yönelik önerilerde bulunmaktadır (Small, 1963, Tribe 1984: 264). Oder/Frankfurt Üniversitesi Kameral bilimler kürsüsünün başında yer alan Dithmar'ın ders kitabı daha başarılı bir girişim olarak değerlendirilmektedir. Bu kitapta ekonomi bilimi ve ev ekonomisi, yaşam ve refah, şehirlerde ve genel olarak ülkede endüstrinin geliştirilerek mutluluk düzeyinin arttırılması gibi konular sunulmuştur. Dithmar'ın ders kitabında "Oekonomi", "Wirtschaft" ve "Haushaltung" terimleri, genel refah ve mutluluğu arttırmak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetleri karşılayacak şekilde aynı anlamlarda kullanılmıştır. Bu alışkanlık daha sonra Zincke gibi diğer Kameralist araştırmacılar tarafından da benimsenmiştir (Tribe, 1984: 269; Hoffmann, 1943: 184). Almanca "wirtschaft" kelimesi, önüne volks (halk) ve haus (ev) takıları aldığında sırasıyla ekonomi ve ev ekonomisi anlamına gelir. Almanca açıklama karşılığında bakıldığında ise; "wirtschaft" üretimi, malların dağıtımını ve hizmet sunumunu kapsayacak şekilde tüm şirket ve kurumların bütünlüğü anlamındadır. "Oekonomi", bu bütünün aynı ülke bağlamından bir sistem oluşturmasıdır. Haushalt ise ev idaresi, hane halkı anlamlarına gelmektedir (Duden Online-sözlük, 2019). Oekonomie, wirtschaft ve haushaltung kavramlarının (ekonomik faaliyetler bütünü, ekonomi ve hane halkı yönetimi) refah ve mutluluğa referansla, aynı anlamlarda kullanılması ve bugün bütçenin karşılığı olarak haushalt kelimesinin kullanılması Almanya'da tarihten bugüne oluşan refah anlayışının yansıması gibi gözükmektedir. Yukarıda yürütülen tartışmadan yola çıkarak; toplumun, devletin gelirlerini arttırmak için daha üretken olmasının beklendiği ve üretken hane halklarının toplamı olarak görüldüğü çıkarımına varılabilir.

18. Yüzyıl ortalarında kurumsallaşan ve daha çok devlet kaynaklarının idaresi ve düzenin kurulmasına yönelik bir yazına dönüşen Kameralizm, hukuk ve iktisadi bilimleri bütünleştirerek genel mutluluk ve refahı arttıran bir yönetim sistemi olarak ele alınmıştır (Tribe, 1984).

Kameralizm temel olarak üç kolda incelenebilir. Bunlar tarım ve endüstrinin geliştirilmesine odaklanan ekonomi, savunma ve kamu mali yönetimidir. Almanya'nın merkezileşme ve otoritesini sağlama çabalarında temel katkı sunan Savunma hizmetleri "Polizei" başlığı altında ele alınır. Kameralizmin bu faaliyet alanı kimi zaman politika, kimi zamanda bu hizmetlerin bir tüzük çerçevesinde gerçekleştirilmesi nedeniyle hukuk ile ilişkilendirilir (Tribe, 1984: 266; Lindenfeld, 2008: 35). Savunma hizmetlerinin, her ne kadar iç ve dış güvenliğin sağlayarak toplumsal refahı arttırdığı savunulsa da devletin otoritesini ve merkezileşmesini arttıran bir unsurdur (Tribe, 1984: 265). Literatürde Kameralizmin devlet örgütlenmesinin ilgi odağı olması mali yönetim anlayışından kaynaklanır (Cunha, 2011:68).

Kralın gelirlerini üç kategoriye ayırmak mümkündür. Hazine gayrimenkullerden gelen hasılat, vergi gelirleri ve otlaklardan alınan harçlardan oluşmaktadır. Bu gelirler meşruiyetini; kralın ailesinin bakımı, personeli, sokakların ve kalelerin bakımı, fakirlerin, kiliselerin ve okulların desteklenmesi, hak eden insanların ödüllendirilmesi gibi gerekçelerle kazanmaktadır (Peukert, 2005: 295). Kısıtlı vergi gelirleri 19. Yüzyıla değin hazinede çok fazla önem taşımıyordu. Buna rağmen, vergi kameralist düşünürlerin ilgi odağıdır. 17. Yüzyılda, tam olarak 1686'da Schröder, kameralist geleneği, sapkın olarak addedilen teoremi ile tanıştırdı. Bu teoreme göre "Zengin bir halk olmaksızın zengin bir prens olamazdı." Başka bir ifadeyle, Prens vergi toplayıcıları aracılığıyla insanların suyunu çıkartarak bir gelir sağlamak yerine idareyi halkın refahını sağlamak için düzenlemeliydi (Small, 1923: 163). Daha sonraki kameralistler tarafından eleştirilmesinin sebebi ise makul bir vergilendirme ile devletin gelir kaynağını kurutmaması gerektiğinden değil, halkın refahına vurgu yapmasından kaynaklanmaktadır.

Bu sistemde hem devlet hazinesinin, hem de vergi aracılarının halktan gelir elde etme arzusu toplumsal refahı ve vergi hasılatını zayıflatmaktadır ki, bu arzu mali kriz dönemlerinde artmaktadır. Bu nedenle merkezi otoritenin vergilendirme yetkisinde bazı sınırlandırmalara ihtiyaç duyulmuştur. Nitekim 17. Yüzyılın Alman devlet adamı Seckendorff merkezi devlet tarafından yapılan vergilendirmede yetkinin sınırsız olmadığını vurgular. Vergi yükünün makul, dengeli ve keyfiyetten uzak olması gerektiğini belirtir (Peukert, 2005: 295). Kamu maliyesi tarihinde ve Kameralizmde vergilendirme prensiplerine daha sistematik bir yaklaşım, Adam Smith'ten beş yıl önce 18. Yüzyılda Johan Heinrich Gottlob von Justi tarafından geliştirilmiştir. Von Justi, Adam

Smith'in vergilemede adalet, kolaylık, iktisadilik ve kesinlik olarak belirttiği ilkelerle birlikte iki ilke daha belirlemiştir. Bunlardan birincisi vergilendirmenin, mükellefi günlük ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum bırakmaması ve sermayesini azaltmaması gerektiğidir. İkincisi ise vergilerin, mükellefin ne refahını ne de sivil özgürlüklerini ihlal etmemesi gerektiğidir (Wagner, 2012: 12-13).

19. Yüzyılın başında bu ilkeler ihlal edilmiştir. Napolyon Savaşları ve anayasal reformların sonucu olarak artan kamu gelir ihtiyacı, makul olmayan vergi artışları ile sağlanmaya çalışılmıştır. Mülk ve gelirler üzerine konulan yüksek oranlı vergi reformunun başarısızlıkla sonuçlanması Prusya'nın gözünü dolaylı vergilere dikmesine neden olmuştur. Fakat buradan elde edilecek gelir en fakir vatandaşın ödeyebileceği miktarla sınırlıdır. Bu durumda daha iyi alternatif dolaysız vergilerin daha müreffeh sınıflara kaydırılmasıdır. Ortaçağ şehir anayasalarına değin uzanan vergilemede sınıf yaklaşımı, Alman geleneğine uzak değildir. Toplumun kolayca dört sosyal sınıfa ayrılabilmesi düşüncesinden yola çıkarak maddi imkânlar ölçüsünde vergi tahsil ederek, devlet daha yüksek bir vergi gelirini daha adaletli bir şekilde toplayacağı için vergilemede sınıf sistemine geçilmiştir (Hill, 1892: 208-209).

Gelirin yeniden dağılımı, artan oranlı vergilerle olduğu kadar, kamu gelirlerinin ihtiyaç sahiplerine aktarılmasını gerektirir. 16. Yüzyıldan önce bakım ihtiyacı olan bireyler için sosyal yardımlar kiliselerin hayırsever faaliyetleri ile karşılanıyordu fakat 17. Yüzyılda, bir önceki yüzyılda yaşanan din savaşlarının sonucu olarak kilisenin varlıklarına el koyulmuş ve bu varlıklar okul sistemine ve fakirlere yönlendirilmiştir. Gücün merkezileşmesi ve sekülerleşme ile sosyal fonlar bütçelere dahil olmuştur ve yoksulluğa karşı inisiyatif yetkisi ve istihdamın üretken emeğe dönüştürülmesine yönelik politikalarda sorumluluk kiliselerden, şehir yöneticileri ve toprak sahiplerine kaymıştır. Bu gelişmelerin sonucu olarak yetki, kaynak, sorumluluklar ve politik iradeye sahip modern devlet anlayışı ortaya çıkmıştır. Ekonomik ve sosyal yoksullukla mücadelenin devletin görevi haline gelmesi daha yoğun yasal düzenlemeleri de beraberinde getirmiştir. Alman kasabaları ve yönetim bölgelerinde yoksulluğu düzenleyen kararname, Polis emirleri olarak uygulanmıştır. Devletin görünür amacı fakirlerin bakımını da kapsayan iyi bir kamu politikasının (gute Policey) oluşturulmasıdır. Bu, kasaba ve kentlerde fakirler ve hayır kurumları için genel bir fon (Allgemeiner Armen- und Almosenkasten) oluşturulması ile sağlanmıştır

(Stolleis, 2013:10-12). Bu gelişmeleri takiben Alman kamu maliyesinde bütçeye analitik yaklaşıma ihtiyaç duyulmuştur. Başka bir ifade ile kameral bütçe muhasebesi 17. yüzyılda kamu parasının kullanımında ve kamu fonlarında kontrolün sağlanması amacıyla geliştirilmiştir (Monsen, 2002).

Ekonominin sürdürülebilirliği ve geliştirilmesi ile ilgili olarak yönetim bilimlerinde Kameralizmin gelişimi 18. Yüzyılda gerçekleşmiştir. Yeni kameralizmin devleti ve hazinesini güçlendirmesi beklenmektedir ve bu toplumun ekonomik refahına bağlıdır. Hem yeni Kameralizm, hem de 19. Yüzyılda onun yerini alan "ulusal ekonomi", endüstri ve kalkınmayı desteklemiştir. Anglo-sakson liberal ekonominin aksine her iki yaklaşımda ekonominin modernize edilmesinde devlet müdahalesini gerekli görmektedir (Steinmetz, 1993: 108-188).

2. Weimar Refah Devleti Doğuşu ve Uzantıları

Almanya'da devletten beklentilerin yüksek olduğu etatist anlayış 19. Yüzyılda daha güçlü bir hale gelmiştir (Reichard, 2007:44). Bu beklentilerin artmasının nedenini ele almayan bir yaklaşım eksik kalacaktır. Bu dönemde alt sınıflara yönelik baskı; işsizlerin ve serserilerin tutuklanması, evlilik ve yeniden yerleşim gibi konularda kısıtlamaların getirilmesi gibi uygulamalarda görünür hale gelmektedir. Marx ve Engels tarafından kaleme alınan Komünist Manifesto da eşitsizliklerin körüklediği sosyal rahatsızlığın arttığı 1848 Almanya'sında yayınlanmıştır (Steinmetz, 1993:65-66, Noyes, 2015: 1). Otto Von Bismarck Prusya yasama meclisinde çalışmaya başlaması ve aşırı muhafazakâr, milliyetçi olarak ünlenmesi bu döneme denk gelmektedir. Bu ünü onu önce Alman meclisinde Prusya temsilciliğine, daha sonrada Rusya ve Fransa elçiliğine en nihayetinde ise Prusya başbakanlığına getirmiştir. Bismarck liderliğinde Alman eyaletlerinin birleşmesi gerçekleşmiş ve ilk şansölye olmuştur (BBC, History; 2018). Yükselişe geçen sosyalist hareketi bastırmak üzere 1880'de Bismarck öncülüğünde başlatılan sosyal sigorta fonları refah devletinin temellerini oluşturmaktadır. Bu sistemde çalışanların kontrolleri dışında iş hayatlarının kesintiye uğraması durumunda hak talep edebilecekleri zorunlu üyeliklerin getirilmesi ile gönüllülük esasından kopuş gerçekleşmiştir. Bu dönüşüm mesleki segmentler dâhilinde gelişerek korporatist bir yapıya bürünmüştür. Sosyal sigorta sisteminin

sunduğu faydalar, kazançlar ve katkılarla ilişkili hale gelmiştir². İşverenler ve çalışanlar tarafından finanse edilen sistemde, ev kadınları ve işsizler dışlanmaktadır (Korpi ve Palmae, 1998:668). Başka bir ifade ile Almanya’da vücut bulan sosyal güvenlik sistemi, devlet eliyle sınıfların devamlılığını desteklemektedir. Sosyal sigorta sistemi ve Almanya’daki etatist gelenekle beslenen refah devleti anlayışının doğuşu, Weimar Cumhuriyeti (1918-1933) ve II. Dünya savaşından sonraki yeniden yapılanma dönemlerinde belirginleşir (Reichard, 2007:44). Diğer bir açıdan ise 1890’larda ortaya çıkan orta sınıf mücadeleleri ve kadın hareketleri bu gelişmelere zemin hazırlamıştır. Doğum oranlarının hızla düşmesi, aileye yönelik sosyal politikaların ortaya çıkmasına sebep olarak süreci desteklemiştir (Steinmetz, 1993: 108-188). Weimar Refah Devleti (Wohlfahrtsstaat) ya da daha yaygın kullanımı ile Weimar Sosyal Devleti (Sozialer Volksstaat) yurttaşlarına daha demokratik bir toplum ve ekonomi vaat eder (Rouette, 1997: 48). Fakat bu vaatlerin kadın yurttaşların haklarına yönelik olduğu söylenemez. Nitekim I. Dünya savaşının sona ermesi ile erkeklerin istihdamdaki yerlerini işgal ettiği düşünülen kadınlar işten çıkarılmış ve Stinnes-Legien anlaşması ile erkekler yeniden istihdam edilmiştir. Bu dönemde çift çalışanlı bir hane halkı bir aile babasının işini engelleyeceği için toplumsal bir yaklaşım sayılmıyordu. Bu kararnamele 1922’de iptal edilmesi kadınların aleyhine olması nedeniyle değil devletin müdahaleci yapıdan yön gösterici bir yapıya meyletmesinden kaynaklanmaktadır (Rouette, 1997: 54).

Fakat bu yapı, 1933’de iktidara gelen Nasyonal Sosyalist Parti ile iş gücü piyasasında sıkı bürokratik kontrollerin olduğu ve toplu pazarlığın askıya alındığı, bu kez daha müdahaleci bir devletle eskiye dönmüştür. Sosyal sigortadaki parçalı yapı tek elde toplanmış, işçi ve işverenlerin yetkileri ellerinden alınmıştır. Sosyal programlara dokunulmamakla birlikte Weimar cumhuriyetine kıyasla sosyal harcamalar düşmüştür. Yine de Nazi dönemi tam olarak refah politikalarının rafa kaldırıldığı bir dönem değildir. Örneğin, sosyal sigorta fonunda yaşlılık, hastalık ve iş kazaları durumundaki haklar genişletilmiştir. 1942’de kadınlara doğumdan önce altı ve doğumdan sonra altı hafta olmak annelik izni verilmiştir. Bu dönemde de aileye yönelik

² Bismarck sosyal sigorta sistemi, 1911’de Birleşik Krallıkta oluşturulan ve 1942 Beveridge Raporu ile genişletilen sabit katkı ve düz oranlı fayda sağlayan sosyal güvenlik sistemi ile tezatır. Beveridge raporuna göre yüksek ücretli çalışanlar ek özel sigorta yaptırarak gelir düzeylerini koruyabilirler. Sabit oranlı fayda ile düşük ücretli işçilerin temel ihtiyaçları karşılanabilir ve böylece sosyal güvenlik fonunu istila etmelerinin önüne geçilebilir (Goerke, 2001: 244).

politikalar erkeklerin geleneksel eve ekmek getiren rolünü sağlamlaştırmıştır. Nitekim 1933'te yürürlüğe giren yeni evli çiftlere kredi uygulaması kadınları istihdam piyasasından uzak tutmaya yöneliktir. 1934 ise geniş ailelere vergi kredilerinin sağlanması ile dört ve üzerinde çocuğa sahip aileler desteklenmiştir. 1936'da bu yardım beş ve üzerinde çocuk sahibi olan ailelere sağlanmıştır³. Her ne kadar 1933'te Nasyonal Sosyalist Organizasyonun (Nationalsozialistische Volkswohlfahrt, NSV) kurulması ile merkezi bir sosyal yardım sistemi düşünülse de, savaş masrafları nedeni ile sosyal harcamalar düşmüştür. Sosyal harcamalar için sağlanan fonların diğer harcamalara kullanılması eğitim, sağlık ve konut yardımlarını eritmiştir (Flora, 1986:4-11). Sonuç olarak 1933-45 yılları arasında Alman Devlet gelişimi, Nazi dönemi ile sekteye uğramıştır. Bu dönemde devlet ve yönetim Nasyonal sosyalist Partinin ideolojileri çerçevesinde ırkçı, otokratik kurallarla şekillenmiştir. II. Dünya savaşı sonrası Almanya, Federal Cumhuriyet ve Demokratik Cumhuriyet olarak ikiye bölünmüştür⁴. Federal Alman Cumhuriyeti batı prensiplerini, refah iktisadı politikalarını ve sosyal piyasa ekonomisini benimsemiştir. Demokratik Almanya Cumhuriyeti ise Komünist Parti Yönetim Kurulu (Politbüro) idaresinde sosyalist devlet anlayışı ve demokratik merkeziyetçiliği ilke edinmiştir (Reichard, 2007:43). Federal Almanya'da Nazi döneminde uygulamaya konulan sosyal politikalar çocuk yardımı hariç olmak üzere devam etmiştir. 1954'te yeni çocuk yardımları yürürlüğe girmiş, emekli ve işsizlik yardımları iyileştirilmiştir. Sendikaların başlattığı grev sonucunda hastalık durumunda ücretlerin alınmaya devam edilmesi ve ücret uçurumlarının iyileştirilmesi gibi adımlar atılmıştır. 1960'lar, ekonomik büyümenin azalması ile birlikte genişleme döneminin sonu, geçiş döneminin ise başlangıcı olmuştur (Flora, 1986: 11-14). Kriz dönemlerine girildiğinde Alman mali geleneğinin özellikleri olan düzen ve tasarruf başrolde tekrar sahneye çıkmaktadır. Bu coğrafyada ekonominin düzenlenmesi (ordnung) geleneği, Ordoliberalizm ile yönetim teorisi olarak vücut bulmaktadır.

³ Burada yapılan çocuk yardımlarının Hristiyan Alman kadınlara yönelik olduğunu ve Yahudileri, çingeneleri ve engellileri dışarda bıraktığını (Bock, 1991) vurgulamak gerekir. Bu uygulama nitelik olarak bir refah politikasından çok ırkçı bir nüfus politikasına daha yakındır.

⁴ Bu iki Alman Devleti, 1989'da Berlin Duvarı yıkılana değin kırk yıl varlıklarını sürdürmüşlerdir. I. ve II. Dünya savaşı döneminde yaşadığı kriz dönemlerine rağmen Alman devletinin devamlılığını yüksek derecede korumasının politik ve etik değerlerine bakmaksızın, bürokratların iktidar ile işbirliği yapıp, görevlerine devam etme isteğinden kaynaklanmasıdır (Reichard, 2007: 43).

3. Ordoliberalizmden Günümüz Almanya'sına Sosyal Politika Anlayışı

Alman Sosyal Piyasa ekonomisi (Soziale Marktwirtschaft), Freiburg Okulu ve Alman neo-liberalizmi olarak da adlandırılan Ordoliberalizm'in temelleri Weimar Cumhuriyeti'nde yaşanan krizi⁵ takiben 1920 ve 30 arası dönemde atılmıştır. Ordoliberalizm, "sağ ve solun ötesinde bir düşünce", "neo-liberalizmin aksine sorumlu bir politik ekonomi ve tam anlamıyla piyasa ekonomisi olmayan bir sistem", "aşırı rekabetin yıkıcı etkilerini dengeleyen bir neo-liberalizm eleştirisi" ve "piyasa ekonomisi ile birlikte, sosyal hedeflerin entegrasyonunu sağlayan sorumlu siyasi bir irade" olarak farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bonefeld ise, ordoliberalizmi sosyal politikalar ile işçi sınıfının huzursuzluklarının giderilerek serbest piyasa ekonomisinin ön şartlarını oluşturan bir yaklaşım olarak tanımlar. Her ne kadar Alman neo-liberalizmi olarak tanımlansa da; Ordoliberalizm, ekonomik güçlerin merhametine bırakılmış zayıf bir devletle karakterize olmaz. Devlet rekabetin sınırlarını belirler ve piyasa ekonomisinin ideolojik ve sosyal önkoşullarını hazırlar (Bonefeld, 2012: 633-634).

Müdahaleci bir devletle sıkı mali yönetim ilkelerini benimseyen Ordoliberalizmin (Schmidt ve Thatcher, 2013) liberalizmin kuralsızlığına karşı yeni bir düzen olarak değerlendirilebilir (Dullien ve Guérot, 2012: 2). 1930 Buhranı sonrasında ortaya çıkan ve 1945'te olgunlaşan Keynesyen talep yönetimi ve refah devleti anlayışı ile savaştan çıkmış ekonomilerin yeniden inşası düşüncesi, serbest piyasa fikirlerini domine etmekteydi. Almanya'da ise Nazi dönemi mali ve parasal müdahalelerinin şekillendirdiği ordoliberalizm ana akım olarak ekonomik düşünceye hakimdi. 1950'lerin sonuna gelindiğinde, ordo-liberalizm "sosyal piyasa ekonomisi" ile birleştirilerek Alman modelini oluşturmuştur (Schmidt ve Thatcher, 2013:10). Alfred Müller-Armack ortaya atılan sosyal piyasa ekonomisi ve sosyal adalet kavramları, Walter Eucken, Wilhelm Röpke ve Alexander Rüstow gibi Ordo-liberaller tarafından geliştirilmiştir. Alfred

⁵ 1919-23 arasında yaşanan bu enflasyon Weimar Cumhuriyetinin yıkılışına sebep olmuştur ve totaliter bir hükümetin idaresinde Hitler'in Üçüncü Krallığın kuruluşunun zeminini hazırlamıştır (Hill, Butler ve Lorenzen, 1977).

Müller-Armack ekonominin; sosyal, kültürel ve dini gelişmeler bağlamında sistematik olarak analiz edilmesi yaklaşımını benimser. Başka bir ifade ile Müller-Armack sosyal piyasa ekonomisini; politik, sosyal ve kültürel deneyimlerin arka planına göre şekillendirmeyi bilinçli bir görev olarak görür ve bu yolla sosyal adalet ve özgürlük arasındaki dengeye dikkat çeker (Hecker, 2011:270-271).

Bu dönemde Keynesyen müdahale ve liberal müdahale arasındaki kafa karışıklığı, sosyal politikalarla ilgili kafa karışıklığı ile gün yüzüne çıkmaktadır. Ordoliberalere göre sosyal politika, düzenleme politikasının (Ordnungspolitik) doğal bir parçasıdır ve iyi işleyen bir piyasa ayrıca sosyal politikalara ihtiyaç duymayacaktır. Bu düşüncenin yanlış olduğu artan fakirlik ve emekli maaşlarının ödenemediği 1950'lerin başından ortaya çıkmıştır. Böylece Freiburg doktrini de denen ordoliberalizm ile Keynesyen müdahaleci yaklaşımın melez bir modeli doğmuştur (Abelshauser 2009: 21, Young, 2014: 284).

Ordoliberalerler ne aşırı özgür bir piyasa ne de aşırı müdahaleci bir devlet tasavvur ediyorlardı. (Friedrich, 1955:511). Almanya'da neoliballerin sözcüsü konumuna gelen eski işletme ekonomisi profesörü ve Federal Almanya cumhuriyetinin Ekonomi Bakanı Ludwig Erhard⁶ döneminde dahi piyasa yanlısı refomlara gidilse de devlet kural koyucu yapısından vazgeçmemiştir (Friedrich, 1955: 510). Herkes için Refah (Wohlstand Für Alle), Rekabet Yoluyla Refah (Wohlstand durch Wettbewerb) kitaplarını kaleme alan Erhard, ilk eserde hedef, ikinci eserde ise hedefe giden yolu işaret eder. Erhard "Herkes için Refah" kitabında savaş sonrası dönemde 1933-1939 arasında savaş borçları, fiyatların sabitlendiği enflasyon ve aşırı nakit ile mücadeleyi anlatır. Bu mücadele dönemi sıkı maliye politikalarını beraberinde getirmiştir. Bütçeye sistematik bir yaklaşım getirerek kamu harcamalarının azaltılması ve Erhard'ın katkıları ile 1948'de yürürlüğe giren "para birimini ve kamu maliyesini güvence altına alma yönetmeliği" ve sıkı maliye politikaları meyvesini vermiş ve son çeyrekte bütçe fazlası kaydedilmiştir (Erhard, 1957: 9-34). 1948'deki kur reformu ile fiyat kontrolleri sonlandırılmış ve "Deutsche Mark"a geçilmiştir.

⁶ Ludwig Erhard, 1949-63 yılları arasında Almanya Şansölyesi olan Konrad Adenauer'ın kabinesinde Ekonomi bakanlığı yapmıştır. 14 yıl süren ekonomi bakanlığından sonra, 1963-66 yılları arasında 3 yıl Almanya Şansölyeliği yapmıştır (Die Bundeskanzlerin web sitesi).

Ekonomi yönetiminin başına geçen Erhard (Hetzel, 2002: 20) liberal mali reformlara devam etmekle birlikte, artan kitlesel işsizliğin baskısıyla mali genişleme politikaları izlemeye yönelmiştir (Erhard, 1957: 46). Bununla birlikte 1930'ların kuralcı anlayışı da devam etmektedir ve piyasa yanlısı reformlar ile Almanya tam olarak geçmişten kopmamıştır (Eichengreen ve Ritschl, 2008: 5). Bugün kamusal söylem, sosyal politikalar ve sıkı mali yapılanmanın birlikte görüldüğü, "Almanya'nın o zamanki başarısını sosyal piyasa ekonomisi ve Ren kapitalizmine" bağlamaktadır (Hien, 2013:349). Adenauer'ın bağımsız bir merkez bankası ve güçlü bir anti-tröst kurumu oluşturulmasına izin vererek ordo-liberal yapıları desteklemiştir. Sonuç olarak, Bismarck'ın sosyal sigorta sistemi üzerine inşa edilen fiyat istikrarı sağlayıp, kartellerin oluşmasını engelleyen bu gibi ordoliberal kurumlar ve yarı-korporatist endüstriyel ilişkiler, Ren kapitalizmini oluşturmuştur. Bu yapı rekabetin sınırlandırılması ve iş gücü piyasasında aşırı kuralcılık ile karakterize olur. Aynı zamanda iş gücünün kararlara katılmasını sağlayarak daha eşitlikçi imkânlar sunar⁷ (Hien, 2013: 355, Abelshausen, 2005: 17). Savaş sonrası gelişen sosyal piyasa ekonomisi birleşenlerini oluşturan endüstriler Ren kapitalizmini şekillendirmiştir. Uzun vadeli toplumsal kazançlara odaklanan anlayış firmalar, işçi ve işverenler arasında da uzun vadeli güvenilir ilişkilerin tahsis edilmesi ile başarılı olur (Albert ve Gönenç, 1996: 184). Devlet işçi ve işveren arasında arabulucu rolünü üstlenerek dengelerin korunması ve sistemin devam etmesini sağlar.

Yukarıdaki tartışmaları özetleyecek olursak, 1950'lerde başlayan genişlemeci politikalar ve sosyal piyasa ekonomisinin icadı ibrenin işçiler lehine dönüğüne işaret eder. Bu politikalara 1960 ve 1970'lerde genişlemeci politikalara devam edilmiştir (Hien, 2013: 355). 1960'larda büyük koalisyon ortakları Kiesinger ve Brandt ekonomik darboğaz ve işsizlik karşısında İşçi Teşvik Yasasını (Arbeitsförderungsgesetz) yürürlüğe koymuşlardır (Seeleib-Kaiser, 2010: 416). 1980'ler Margaret Thatcher ve Ronald Reagan gibi liderleri ile mali tasarruf, finans ve iş gücü piyasalarının deregülasyonu, Keynesyen varsayımların erozyonunun söz konusu olduğu ve sosyal politikaların

⁷ Literatürde Ren kapitalizminin Japon iktisadi yapısıyla özdeşlik kurulabilecek korporatizm yaklaşımının dünya piyasası ile bütünleşmede engel teşkil ettiği ve hızlı karar alma mekanizmalarını zayıflattığı yönünde görüşler de mevcuttur (Abelshausen, 2005).

gerilediği bir dönemdir. Tüm dünyayı etkisi altına alan neoliberal dönem Almanya'da çok fazla benimsenmemiştir (King ve Wood, 1999: 371-372).

Her ne kadar yeni liberal dönemde Alman mali yaklaşımı dönüşüme uğrasa da Weimar döneminde yaşanan hiperenflasyon ve Hitlerin yükselişi Almanya'da kurumsal bir hafıza oluşturmuştur ve ordoliberalizmin sıkı mali kuralları⁸ baki kalmıştır. Bu Alman geleneği Eurozone krizinden sonra görünür hale geldi ve daha da canlanmıştır. Sıkı mali kurallar, yapısal düzenlemeler ve refah harcamalarında kesintiler ile çevre ülkelerin rekabetçiliklerini yeniden kazanacaklarına dair güncel Alman söylemine karşın, Almanya'daki pratikler bambaşkadır (Young, 2014: 283).

Bugünün neoliberal Almanya'sı her ne kadar diğer ülkelere sıkı maliye politikalarını salık verse de, kendisi 2003 ve 2005 yıllarında Maastricht anlaşmasının zorunlu kıldığı % 3'lük mali açık şartını ihlal etmiştir (Young, 2014:284). Sosyal Demokrat Partinin, Yeşillerle koalisyon ortaklığındaki Şansölye Schröder döneminde 2003'te başlatılan geniş çaplı sosyal reformlar, sağ bir parti olan Hristiyan Demokratların başındaki Merkel'in Şansölye olduğu dönemde de devam etmiştir. 2010'da Sosyal Reform paketini uygulamaya koyan Merkel selefi Schröder'e "Sosyal sistemlerini yeni döneme uyarlamalarına yardımcı olacak 2010 ajandasının başlatılmasına vesile olduğu için" teşekkür etmiştir. 2010 programı ile emekli anneler için maaş düzenlemesi, emeklilik yaşı düzenlemeleri ve düşük becerili işçiler için minimum ücret düzenlemelerine gidilmiş, işsizlikle mücadele edilmiştir (Young, 2014: 284; Deutche Welle Article, 2017). Politika programlarının hükümette her ne değişiklik olursa olsun bürokratlar tarafından devam ettirilmesi geleneği kameralizmden miras kalmış gibi gözükmektedir.

4. SONUÇ

⁸ Blyth Avrupa krizinde yaşanan kemer sıkma politikalarının ordo-liberalizmden miras kalan tehlikeli bir düşünce olduğunu savunur. Nitekim 1920'li ve 30'lu yıllarda Birleşik Devletler, Britanya, İsveç, Almanya, Japonya ve Fransa tercihlerini kemer sıkmaktan yana kullanmışlardır ve iyileşmeye dönük bu çabalarının sonuçsuz kaldığını görmüşlerdir. Takip eden süreçte genişleme politikalarının ekonomik iyileşmeyi sağlamasının ise düşüncesini desteklediğini savunmaktadır (2013:102).

Almanya mağlubiyetle sonuçlanan iki dünya savaşı geçirmesine rağmen Avrupa'nın en parlak ekonomisi olarak yükselmiş ve günümüzde dünyanın en büyük ekonomileri arasında yerini sağlamlaştırmıştır. Bu nedenle Alman ekonomi modeli ya da kapitalizmi ilgiye değerdir. Başarısının altında yatan en önemli unsur ise kamu mali yaklaşımında yatmaktadır. Devlet, mali enstrümanlarını etkin bir şekilde kullanarak toplumun ihtiyaçlarını yarı piyasacı bir yaklaşımla ve düzenleyici rolü ile karşılamış, sistemin devamı için kriz dönemlerinde işçi sınıfını sosyal politikalar ile desteklemiştir. Devlet, piyasa ve toplum arasındaki bu ilişki biçimini şekillendiren üç tarihsel dönemden bahsetmek mümkündür. Bu dönemlerden ilki kameralizmdir. Kameralizmde hane halkının refahı, devletin hazinesine katkı sunacağı için önemlidir. Hane halkının refahı ise üretkenlik ve tasarruf ile sağlanır. Bugün Almanya'da hem kamu bütçesinin fazla verdiği, hem de hane halkı tasarruf oranlarının oldukça yüksek olduğu söylenebilir (OECD National Accounts at a Glance). Kameralizmden miras kalan başka bir özellik ise uzun vadeli düşünce biçimi ve bürokratların görevlerine bağlılığıdır. Uzun vadeli programlar çerçevesinde tasarlanan kamu mali politikaları, iktidar değişikliklerine aldırış etmeden devam ettirilmektedir.

İkinci dönem ise Weimar Refah Devleti anlayışının belirlediği dönemdir. Bu anlayışın temelleri Bismarck sosyal güvenlik sistemi üzerine atılmıştır. Bununla birlikte genel bir refah durumundan bahsedilse de piyasa yanlısı reformlar öne çıkmıştır. Bu dönemden Almanya'ya kalan en büyük miras ise enflasyonla verdiği mücadelenin, genişlemeci politikalara karşı yarattığı önyargı olmuştur. Nitekim otokratik, ırkçı Nazi dönemi sıkı mali kuralları ile karakterize olmuştur. Ekonomide sıkı kuralları ve müdahaleci devleti öngören ordoliberalizm de bu dönemde yeşermeye başlamıştır. Ordoliberalizmin Alman modelini oluşturması, sosyal piyasa ekonomisi yaklaşımı ile birleşmesi sonucunda gerçekleşmiştir. Alman kapitalizmi, bugün hala devletin düzenleyici rolünü benimsemektedir ve devleti piyasa ekonomisinde orkestra şefi gibi görmektedir. Almanya, Deutche markla ulusal ekonomisinde elde ettiği bu başarıyı, avro ile Avrupa Birliğinde de devam ettirmek istemektedir. Fakat farklı iktisadi, sosyolojik yapı ve tarihe sahip Avrupa ülkelerinde model başarıya ulaşamamıştır. Gün yüzüne çıkması ise Avro bölgesinde yaşanan krizle olmuştur. 2007'de Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan ve Avrupa'ya sıçrayan finansal krizden sağlam bir şekilde çıkan Avro Bölgesinde kural koyucu pozisyonundaki Almanya olmuştur. Çevre ekonomilerde yapısal cari bütçe açıkları kronik bir hale gelirken, Almanya bütçe fazlası veren

merkez ülke konumundadır. Çevre ve merkez ekonomiler arasındaki bu fark rekabet edebilme gücünden kaynaklanmaktadır. Rekabet gücü ücretler üzerindeki baskılarla yaratılmaktadır. Tek bir para politikası ve sıkı mali politikaların tamamlayıcısı olarak, iş gücü piyasasının esnekliğini öngören Maastricht anlaşması ile ücretler üzerindeki bu baskı Avro bölgesinin genel bir özelliği olmuştur (Lapavitsas ve Ark., 2012). Bununla birlikte tarihsel olarak bütçe fazlası veren Almanya'nın 2010 yılında bütçe açığı Maastricht kriterleri çerçevesinde GSYH'ye oranı % 3 olarak belirlenen azami bütçe açığı oranının üzerinde gerçekleşmiştir (OECD National Accounts at a Glance). Nitekim 2010 yılı sosyal politikaların kesintiye uğramadan devam ettiği bir yıl olmuştur. Sonuç olarak, Almanya çevre ekonomilere salık verdiği kemer sıkma politikalarını kendisi pek de uygulamamıştır.

Bununla birlikte, Almanya'da işçi ve işveren arasında uzlaşma mekanizmaları sağlayan Ren Kapitalizmi erozyona uğramıştır. Almanya'nın istihdam piyasalarını küreselleşmenin getirdiği kuralsızlaşmadan tek kurtaracak olan Avrupa Birliği ülkelerinde homojen bir istihdam piyasası oluşturmasıdır ki bu da zor gözükmektedir (Streeck, 1997: 253).

KAYNAKÇA

Abelshausen, W. (2005). *The dynamics of German industry: Germany's path toward the new economy and the American challenge* (Vol. 6). New York: Berghahn Books.

Abelshausen, W. (2009). *Des Kaisers neue Kleider?: Wandlungen der sozialen Marktwirtschaft*. Roman-Herzog-Inst.

Albert, M., & Gonenc, R. (1996). The Future of Rhenish Capitalism. *The Political Quarterly*, 67(3), 184-193.

Barr, N. (2012). *Economics of The Welfare State*. Oxford: Oxford University Press. BBC, History. erişim: 06.12.2018.

Erişim adresi: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/bismarck_otto_von.shtml.

Blyth, M. (2013). *Austerity: The history of a dangerous idea*. Oxford: Oxford University Press.

Bock G. 1991. "Antinatalism, Maternity and paterternity in National Socialist Racism" *Maternity and Gender Policies: Women and the Rise of the European Welfare States, 1805-1950*. Bock & Thane (Eds), London & New York: Routledge, pp. 233-55.

Bonefeld, W. (2012). Freedom and The Strong State: on German Ordoliberalism. *New Political Economy*, 17(5), 633-656.

Cunha, A. M. (2011). Polizei and the System of Public Finance: Tracing the Impact of Cameralism in Eighteenth-Century Portugal. *The Dissemination of Economic Ideas*, 65-83.

Deutsche Welle Article. Erişim Tarihi: 27.12.2018 Erişim adresi: <https://www.dw.com/en/german-issues-in-a-nutshell-agenda-2010/a-38789461>

Duden Almanca güncel sözlük içinde. Erişim Tarihi: 11.12.2018 Erişim adresi: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/Oekonomi>

Duden Almanca güncel sözlük içinde. Erişim Tarihi: 11.12.2018 Erişim adresi: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/Wirtschaft>

Duden Almanca güncel sözlük içinde. Erişim Tarihi: 11.12.2018 Erişim adresi: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/Haushaltung>

Dullien, S., & Guérot, U. (2012). *The Long Shadow of Ordoliberalism: Germany's Approach to The Euro Crisis*. European Council on Foreign Relations (ECFR).

Eichengreen, B., & Ritschl, A. (2009). Understanding West German economic growth in the 1950s. *Cliometrica*, 3(3), 191-219.

Erhard, L. (1957). *Wohlstand für alle*. Econ-Verlag.

- Flora, P. (Ed.). (1986). *Growth to Limits: The Western European Welfare States Since World War II* (Vol. 2). Walter de Gruyter.
- Friedrich, C. J. (1955). The political thought of neo-liberalism. *American Political Science Review*, 49(2), 509-525.
- Goldscheid, R. (1958). A Sociological Approach to Problems of Public Finance. In *Classics in The Theory of Public Finance* (pp. 202-213). London: Palgrave Macmillan.
- Goerke, L. (2001). Bismarck versus Beveridge: Flat-Rate and Earnings-Related Unemployment Insurance in a General Efficiency Wage Framework. *FinanzArchiv: Public Finance Analysis*, 57(3), 243-260.
- Gough, I. (1978). Theories of the welfare state: a critique. *International Journal of Health Services*, 8(1), 27-40.
- Hecker, C. (2011). Soziale Marktwirtschaft und Soziale Gerechtigkeit: Mythos, Anspruch und Wirklichkeit. *Zeitschrift für Wirtschafts-und Unternehmensethik*, 12(2), 269-294.
- Hetzl, R. (2002). German monetary history in the first half of the twentieth century. *Federal Reserve Bank of Richmond Economic Quarterly* 88 (Winter): 1–35.
- Hien, J. (2013). The Ordoliberalism That Never Was. *Contemporary Political Theory*, 12(4), 349-358.
- Hill, J. A. (1892). The Prussian Income Tax. *The Quarterly Journal of Economics*, 6(2), 207-226.
- Hoffmann, F. (1943). Die Ausbildung für Verwaltung und Praxis im deutschen Kameralismus. *Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft/Journal of Institutional and Theoretical Economics*, (H. 2), 177-208.
- King, D., & Wood, S. (1999). The political economy of neoliberalism: Britain and the United States in the 1980s. *Continuity and change in contemporary capitalism*, 13, 371-397.
- Koloğlu, M. (1969). *Ekonomi Doktrinleri Tarihi*. Ankara: Doğu Matbaacılık ve Ticaret Limited Şirketi Matbaası.

- Korpi, W., & Palme, J. (1998). The Paradox of Redistribution and Strategies of Equality: Welfare State Institutions, Inequality, and Poverty in the Western Countries. *American Sociological Review*, 661-687.
- Lapavitsas, Costas and Kaltenbrunner, A. and Lambrinidis, G. and Lindo, D. and Meadway, J. and Michell, J. and Paineira, J.P. and Powell, J. and Pires, E. and Stenfors, A. and Teles, N. and Vatikiotis, L. (2012). *Crisis in the Eurozone*. London: Verso.
- Lindenfeld, D. F. (2008). *The Practical Imagination: The German Sciences of State in the Nineteenth Century*. Chicago: University of Chicago Press.
- Monsen, N. (2002). The Case for Cameral Accounting. *Financial Accountability & Management*, 18(1), 39-72.
- Noyes, P. H. (2015). *Organization and Revolution: Working Class Associations in the German Revolutions of 1848-1849*. Princeton: Princeton University Press.
- OECD National Accounts at a Glance, Erişim Tarihi: 02.01.2019 Erişim adresi: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=NAAG#>
- Oppenheimer, F. (1917). Staatswissenschaft und Politik der Gegenwart. Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie, 10,(2), pp. 201-206. Stuttgart: Franz Steiner.
- Peukert, H. (2005). The Benevolent Prince in Veit Ludwig von Seckendorff's Teutscher Fürsten Stat with Special Consideration of the Prince's Revenues, Regalia and Taxes. *European Journal of Law and Economics*, 19(3), 287-303.
- Reichard, C. (2007). The Study of Public Management in Germany. Poorly Institutionalized and Fragmented. In *The Study of Public Management in Europe and The US* (pp. 56-83). London: Routledge.
- Rouette, S. (1997). Mothers and citizens: gender and social policy in Germany after the First World War. *Central European History*, 30(1), 48-66.

- Schefold, B. (2016). Antiquity. Faccarello, G., & Kurz, H. D. (Eds.). *Handbook on the History of Economic Analysis Volume II: Schools of Thought in Economics* (Vol. 2). Northampton, Mass.: Edward Elgar Publishing.
- Schmidt, V. A. and Thatcher, M. (2013) 'Theorizing Ideational Continuity. The Resilience of Neo-liberal Ideas in Europe'. In Schmidt, V. A. and Thatcher, M. (eds) *European Political Economy. Resilient Liberalism Through Boom and Bust, Contemporary European Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1–52.
- Seeleib-Kaiser, M. (2010). Socio-economic change, party competition and intra-party conflict: The family policy of the grand coalition. *German Politics*, 19(3-4), 416-428.
- Small, A. W. (1923). Some Contributions to the History of Sociology. Section VIII. Approaches to Objective Economic and Political Science in Germany: Cameralism. *American Journal of Sociology*, 29(2), 158-165.
- Small, A. W. (1969). *The Cameralists: The Pioneers of German Social Policy*. New York: B. Franklin.
- Steinmetz, G. (1993). *Regulating The Social: The Welfare State and Local Politics in Imperial Germany*. Princeton: Princeton University Press.
- Streeck, W. (1997). German Capitalism: Does it Exist? Can it Survive?. *New political economy*, 2(2), 237-256.
- Stolleis, M. (2013). Origins of the German Welfare State: Social Policy in Germany to 1945. In *Origins of the German Welfare State* (pp. 23-176). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Tribe, K. (1984). Cameralism and the Science of Government. *The Journal of Modern History*, 56(2), 263-284.
- Wagner, R. E. (2012). The Cameralists: Fertile Sources For a New Science of Public Finance. In *Handbook of the History of Economic Thought* (pp. 123-135). Springer, New York, NY.

KARABABA, R. (2019), "Tarihin Üç Dönemine Referansla Alman Sosyal Refah Yaklaşımı: Kameralizm, Weimar Refah Devleti ve Ordoliberalizm", *Fiscaeconomia*, Vol.3 (1), 318-337.

Young, B. (2014). German Ordoliberalism as Agenda Setter for The Euro Crisis: Myth Trumps Reality. *Journal of Contemporary European Studies*, 22(3), 276-287.